

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 4/2006 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av 4 kap. i arbetsavtalslagen och
sjömanslagen**

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 april 2006 en proposition med förslag till lagar om ändring av 4 kap. i arbetsavtalslagen och sjömanslagen (RP 44/2006 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Lagmotionerna

I samband med propositionen har utskottet behandlat

- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen (LM 33/2005 rd — Ulla Anttila / gröna m.fl.), som remitterades till utskottet den 20 april 2005.

Dessutom har utskottet i samband med propositionen behandlat

- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 kap. 3 § i arbetsavtalslagen (LM 81/2003 rd — Päivi Räsänen / kd m.fl.), som remitterades till utskottet den 9 september 2003.
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 kap. 6 § i arbetsavtalslagen (LM 80/2004 rd — Päivi Räsänen / kd), som remitterades till utskottet den 8 september 2004

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tarja Kröger, arbetsministeriet
- kollektivavtalsexpert Nikolas Elomaa, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- social- och hälsovårdspolitisk ombudsman Mervi Flinkman, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- sakkunnig, vicehäradshövding Kimmo Kurki, Finlands Näringsliv
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland rf
- organisationssekreterare Reima Angerman, Finlands Maskinbefälsförbund
- ombudsman Bo Gyllenberg, Suomen Laivanpäälystöliitto — Finlands Skeppsbefälsförbund ry
- styrelseordförande Hannele Davidsson, suppleant Johanna Tuliainen och ombudsman Anu Uhtio, Adoptivfamiljer rf
- ordförande Ahti Hurmalainen, Förbundet för underhållsansvariga rf
- ordförande Bodil Rosengren och ombudsman Heljä Sairisalo, Förbundet för ensamförsörjare och föräldrar med gemensam vårdnad
- riksdagsledamot Ulla Anttila.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås ändringar i de bestämmelser i arbetsavtalslagen och sjömanslagen som gäller adoptivföräldrars rätt till vårdledighet, frånvarande föräldrars rätt till tillfällig vårdledighet och rätten till partiell vårdledighet för föräldrar till handikappade och långtidssjuka barn.

Arbetstagarens rätt till vårdledighet sträcker sig till den tidpunkt då ett barn som bor i samma hushåll som arbetstagaren fyller tre år. Enligt förslaget ska adoptivföräldrars rätt till vårdledighet utvidgas och de ska få rätt att utnyttja vårdledighet efter att barnet fyllt tre år till dess två år har förflutit från adoptionen. Rätten till vårdledighet upphör dock senast då barnet börjar skolan. Enligt förslaget utvidgas rätten till tillfällig vårdledighet till att gälla även föräldrar som bor i ett annat hushåll. I syfte att underlätta möjligheten att kombinera arbete och familjeliv för föräldrar till handikappade och långtidssjuka barn föreslås att rätten till partiell vårdledighet utsträcks till den tidpunkt då ett barn som behöver särskild vård och omsorg fyller 18 år. De anmälningstider som föreskrivs för anmälan om moderskaps-, faderskaps-, föräldra- och vårdle-

dighet föreslås bli ändrade så, att de motsvarar behoven det förändrade arbetslivet. Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2006. Bestämmelserna om anmälan om moderskaps-, faderskaps-, föräldra- och vårdledighet avses dock träda i kraft redan den 1 juli 2006.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 33/2005 rd föreslås att arbetsavtalslagen ändras för att rätten till partiell vårdledighet ska kunna fortgå fram till slutet av det kalenderår då ett funktionshindrat eller långtidssjukt barn fyller 18 år.

I lagmotion LM 80/2004 rd föreslås att arbetsavtalslagen ändras till att arbetstagare får rätt att få temporär vårdledighet för att ta hand om eller ordna vård för ett plötsligt insjuknat funktionshindrat barn under tio år eller en åldring eller en funktionshindrad som är stadigvarande bosatt i samma hushåll.

I lagmotion LM 81/2003 rd föreslås att arbetsavtalslagen ändras till att adoptivföräldrar får rätt till vårdledighet fram till att barnet har varit i familjen tre år, men längst fram till att barnets läroplikt börjar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Enligt sitt program vill regeringen ge medborgarna tryggade möjligheter att fullt ut delta i arbetslivet, förbättra möjligheterna att kombinera arbete och familjeliv och satsa på större jämställdhet. Den aktuella propositionen främjar dessa mål i och med att den förbättrar adoptivföräldrars rätt till vårdledighet, frånvarande föräldrars rätt till tillfällig vårdledighet och rätten för föräldrar till funktionshindrade och långtidssjuka barn att få vårdledighet. Samtidigt före-

slås de föreskrivna anmälningstiderna för anmälan om moderskaps-, faderskaps-, föräldra- och vårdledighet bli förkortade för att bättre motsvara förändringarna i arbetslivet.

Propositionen har mycket viktiga mål, framhåller utskottet. Samtidigt understryker utskottet att flexibla möjligheter att kombinera arbete och familjeliv främjar arbetshälsan och arbetstagarnas välbefinnande. Samtidigt får föräldrarna större möjligheter att ta hand om sina barn och värna om barnens välbefinnande. Propositionen är nödvändig och ändamålsenlig, anser utskottet och tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Partiell vårdledighet

I många familjer med funktionshindrade och långtidssjuka barn har den ena föräldern valt att stanna hemma för att ta hand om vardagen i familjen. De flesta föräldrar kunde ändå vara aktiva i arbetslivet om de fick ha kortare arbetsdag. Den vidgade rätten till partiell vårdledighet förväntas ge dessa familjer större möjligheter att kombinera arbete och familjeliv och medverka till att allt färre föräldrar behöver låta bli att helt och hållet arbeta på grund av barnens särskilda behov.

I lagförslaget läggs det fast att funktionshindrade och långtidssjuka barn är i behov av särskild vård eller omsorg. I bestämmelserna anges det närmare vilka föräldrakategorier den vidgade rätten till partiell vårdledighet är avsedd för och hur de ska avtala om ledigheten. Utskottet understryker att uttrycket "i behov av särskild vård och omsorg" inte bör tolkas strängt. Om rätten medges bara föräldrar till mycket gravt handikappade eller långtidssjuka barn, går många föräldrar som behöver vettig flexibilitet i arbetslivet miste om den.

För att få partiell vårdledighet måste en arbetstagare ha arbetat minst sex månader hos en arbetsgivare de senaste tolv månaderna. När arbetslivet ständigt är ställt i förändring och tidsbegränsade anställningar blir allt vanligare är det enligt utskottet viktigt att regeringen utreder hur rätten till partiell vårdledighet bättre kunde täcka in nya och tidsbegränsade anställningar.

På grund av handikappade och långtidssjuka barns särskilda behov ställer vardagen stora krav på föräldrarna och kräver stora arbetsinsatser. Hjälp, rehabilitering och sjukhusbesök, men också kontakter med terapeuter, vårdpersonal, socialarbetare och skola tar mycket tid. Stöd-tjänsterna till familjerna räcker inte på långt när alltid till för att underlätta vardagen. Ofta måste föräldrarna offra orimligt mycket tid och resurser på att skriva ansökningar och överklaganden för att barnen ska få det de har rätt till och familjen nödvändig service. Utskottet understryker att reglerna för den sociala tryggheten måste vara så tydliga och i så hög grad säkerställa nödvändig service att familjer med handikappade och lång-

tidssjuka barn får den service och det stöd de behöver utan rättsliga tvister.

Vidare påpekar utskottet att flexibla arbetstider anpassade efter kraven inom närståendevården är en viktig fråga i ett vidare perspektiv och bör utredas. Utredningen bör också ta fasta på vilken typ av vårdledighet för närståendevårdare kan motivera ett ekonomiskt stöd, till exempel stöd för närståendevård eller partiell dagpenning.

Tillfällig vårdledighet

Båda föräldrarna är viktiga och det är angeläget att de är närvarande i barnets liv. Utskottet vill särskilt lyfta fram männens rätt till sitt föräldraskap och anser att män på allt sätt bör få stöd för att ta sitt ansvar för sina skyldigheter i familjen. I betänkandet om jämställdhetslagen (AjUB 3/2005 rd) lyfte utskottet fram föräldrar som bor på olika adresser och deras problem med att ta ansvar och vara närvarande i barnens liv. Utskottet ansåg då att regeringen bör utreda om rätten till tillfällig vårdledighet kan utsträckas till föräldrar som bor på olika adresser.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen i den aktuella ändringen av arbetsavtalslagen föreslår att rätten till tillfällig vårdledighet föreslås bli utsträckt till så kallade frånvarandeföräldrar. Bestämmelsen ger frånvarande föräldrar och deras barn bättre möjligheter att vårda sin anknytningsrelation efter skilsmässor i och med att frånvarande föräldrar nu kan vara med och vårda sjukt barn. Bestämmelsen medger också frånvaro från jobbet på grund av sjukt barn. Dessutom kommer kostnaderna att delas jämnare mellan kvinnors och mäns arbetsgivare.

Det räcker inte med en ändring av arbetsavtalslagen för att målet med bestämmelsen ska uppfyllas. Dessutom behöver kollektivavtalen ses över för att frånvarande föräldrar ska få rätt till lön när de vårdar akut sjuka barn enligt samma villkor som någon som bor i samma hushåll, framhåller utskottet och skyndar på ändringar av kollektivavtalen. I betänkandet (AjUB 4/2005 rd) om arbetslivsredogörelsen påpekade utskottet att bestämmelserna om lön för tillfällig vård-

ledighet skiljer sig mellan kollektivavtalen inom olika branscher. Det finns skillnader i antalet dagar med lön, men också när det gäller om bestämmelserna avser bara arbetstagarens egna barn eller också makens eller sambons barn och om båda föräldrarna ska vara förvärvsarbetande. Divergerande lönebestämmelser kan inskränka föräldrarnas möjligheter att på ett vettigt sätt komma överens om hur barnet ska tas om hand. Enligt utskottet är det viktigt att regeringen tillsammans med organisationerna på arbetsmarknaden utreder om lönebestämmelserna vid tillfällig vårdledighet kan samordnas. Utskottet skyndar på en utredning.

Regeringen föreslår inga andra ändringar i bestämmelsen om tillfällig vårdledighet i arbetsavtalslagen. Men det förekommer också ofta problem med att kombinera arbete och familjeliv om ett akut sjukt barn är över tio år och funktionshindrad eller långtidssjukt. I propositionen erkänns handikappade eller långtidssjuka barns behov av särskild omsorg när det gäller partiell vårdledighet. På grund av sitt funktionshinder eller sin grundsjukdom kan barnet till exempel vid maginfluensa eller i förkylningstider behöva särskild medicinering och observation och kan inte lämnas ensam hemma, trots att det har fyllt tio år. I statens och kommunernas tjänstekollektivavtal gäller rätten till tillfällig vårdledighet redan nu också handikappade och långtidssjuka barn över tio år. Det är viktigt att regeringen utreder möjligheterna att utvidga rätten enligt arbetsavtalslagen att få tillfällig vårdledighet till handikappade och långtidssjuka barn över tio år som insjuknar plötsligt.

Utskottet menar att problemen med att kombinera arbete och familjeliv ofta är orsaken till sämre arbetsförmåga och utmattningssyndrom hos arbetstagare. Därför är det viktigt att arbetslivet fortlöpande utvecklas för att det ska vara lättare att kombinera arbete och familj och att bättre ta hänsyn till arbetstagarnas behov. När kraven och stressen i arbetslivet ökar är det bra om bördan kan delas av så många vuxna som möjligt när ett barn insjuknar. Då är det lättare att hitta fram till en lämplig lösning med omsorgen. Med tanke på ambitionerna att höja pen-

sionsåldern framhåller utskottet vikten av att det utreds om rätten till tillfällig vårdledighet också kan gälla mor- eller farföräldrar som fortfarande förvärvsarbetar. Då kan mor- eller farföräldrarna bättre stödja sina barns familjer utan att de behöver sluta arbeta helt och hållet.

När livslängden ökar måste allt fler medelålders arbetstagare inte bara ta hand om sina barn och barnbarn utan också om ålderstigna föräldrar eller andra anhöriga. De äldre blir allt fler och social- och hälsovården kommer inte att kunna ta hand om alla behövande. I stället får de anhöriga ta över ett större ansvar för omsorgen. Arbetslivslagstiftningen och arbetslivet har emellertid ytterst sällan beaktat att det är ett ökande behov. Utskottet förutsätter att en utredning om möjligheterna att bygga ut tillämpningen av tillfällig vårdledighet också tar hänsyn till behoven av omsorg om ålderstigna anhöriga (*Utskottets förslag till uttalande*).

Adoptivföräldrars rätt till vårdledighet

Enligt den gällande lagstiftningen har adoptivföräldrar inte haft någon som helst rätt till vårdledighet om adoptivbarnet är två och ett halvt år eller äldre. Vid internationella adoptioner är barnen ofta äldre. Barnen har kunnat uppleva mycket traumatiska förluster och har levt under svåra förhållanden på barnhem. Deras anpassning och anknytning till adoptivfamiljen kan vara en utdragen process som inte bara innebär ett nytt språk utan också anpassning till ett nytt familjeliv.

Regeringen föreslår att arbetslivslagen ändras och ger adoptivföräldrar en särskild rätt till vårdledighet. Ledigheten får fortgå fram till dess att det har gått två år från adoptionen. När barnet har börjat i skolan gäller inte rätten längre.

Förslaget är mycket viktigt, framhåller utskottet och tillstyrker det. Med hänvisning till adoptivbarns särskilda behov och en jämlik behandling av alla familjer anser utskottet att det framöver bör utredas om vårdledigheten kan utsträckas till att gälla tills barnet har varit tre år i sin familj.

Ändringen av sjömanslagen

I 32 § och i de nu aktuella 32 b—32 h § i sjömanslagen ingår bestämmelser om lönebetalningsskyldighet för och under familjeledighet. Förvaltningsutskottet behandlar för närvarande regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av kommunallagen och vissa lagar som har samband med den (RP 8/2006 rd). I propositionen föreslås sjömanslagen få en ny 32 g § om arbetstagares rätt till ledighet för förtroendepuppdrag.

Bestämmelserna om familjeledighet bör komma efter varandra. Därför anser utskottet att 32 g § bör föreskriva att bestämmelserna om familjeledighet är tvingande och i 32 h § reglera lönebetalningsskyldigheten. Följaktligen anser utskottet att den nya paragrafen i propositionen om kommunallagen lämpligen kan bli 32 i §.

Lagmotionerna

Utskottet tillstyrker bestämmelserna om partiell vårdledighet, tillfällig vårdledighet och rätt till

vårdledighet för adoptivföräldrar enligt förslagen i propositionen. Därför föreslår utskottet att lagmotionerna förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

att lagförslagen i propositionen godkänns utan ändringar och

att lagmotionerna LM 81/2003 rd, LM 80/2004 rd och LM 33/2005 rd förkastas.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det utreds om tillfällig vårdledighet kan tillämpas i större omfattning och att utredningen också tar hänsyn till behovet av omsorg om ålderstigna anhöriga.

Helsingfors den 18 maj 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Tarja Cronberg /gröna
Sari Essayah /kd
Susanna Haapoja /cent
Esa Lahtela /sd
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Markus Mustajärvi /vänst

Leena Rauhala /kd
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /saml
Kimmo Tiilikainen /cent
Pekka Vilkuna /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

RESERVATION 1

*Motivering***Vårdledighet**

Arbetsstagares rätt till vårdledighet sträcker sig fram till dess ett barn som bor i samma hushåll fyller tre år. I propositionen föreslås adoptivföräldrar få större rätt till vårdledighet. De ska kunna vara lediga fram till dess att barnet har fyllt tre år och det har gått två år sedan adoptionen. Rätten till vårdledighet upphör dock senast när barnet börjar i skolan.

Vi anser att adoptivföräldrarna bör kunna få lika lång vårdledighet som föräldrar där barnet föds i familjen, alltså fram till dess barnet har varit tre år i familjen. Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram att nuvarande regler, som innebär att adoptivföräldrar har kortare vårdledighet än föräldrar med biologiska barn, inte grundar sig på vare sig vetenskaplig kunskap eller klinisk forskning. För barnets utveckling är det viktigt att det i lugn och ro får anpassa sig till familjen innan någon annan tar över omsorgen. Adoptivbarn har genomgått flera förluster, först förlusten av sin biologiska mor eller familj och eventuellt också förlorat en vårdare på barnhemmet eller sin fosterfamilj. De flesta adoptivbarn har bott på ett eller flera barnhem och behöver därför tid för att lära sig leva i familj. De första månaderna och åren måste barnen anpassa sig till nya föräldrar och förhållanden, och dessutom kanske lära sig ett nytt språk.

De senaste åren har det varje år kommit ungefär 300 adoptivbarn från utlandet till Finland, en del tillsammans med syskon. Enligt uppgifter från Adoptivföräldrar rf skulle ungefär femtio familjer ha utnyttjat rätten till vårdledighet i tre år om den hade funnits. Räknat enligt de gällande beloppen för vårdpenning hade kostnaderna då varit 177 000 euro högre om året än vad som anges i propositionen.

Tillfällig vårdledighet

Enligt arbetsavtalslagen (55/2001) har arbetstagare rätt att få tillfällig vårdledighet för att ta hand om eller ordna med vård för ett barn under tio år som insjuknar plötsligt. De får vara lediga högst fyra dagar i sänder. Rätten gäller inte föräldrar till barn över tio år, trots att funktionshindrade barn över tio år inte nödvändigtvis klarar sig ensamma hemma när de är sjuka. Enligt kollektivavtalet har statliga och kommunala arbetstagare rätt att få tillfällig vårdledighet för att ta hand om eller ordna med vård för funktionshindrade barn som fyllt tio år. Rätten bör utsträckas till att gälla alla arbetstagare.

När ett funktionshindrat barn insjuknar plötsligt står föräldrarna ofta inför problem. Det är svårt att plötsligt få tag på någon som tar hand om barnet. Dessutom är det svårt att transportera ett sjukt barn med funktionshinder till en plats utanför hemmet om det råkar finnas någon. För barnet är det bäst att mamman eller pappan är hemma åtminstone tills omsorgen kan ordnas på något annat sätt.

Oavsett ålder menas med handikappat barn en människa som har ett vårdbehov som är lika stort som ett barn under tio år och som vid plötslig sjukdom på grund av funktionshindret blir så hjälplös att hon inte kan ta hand om sig själv. Enligt det statliga och det kommunala kollektivavtalet är ett barn handikappat om det har svåra sjukdomar eller skador, till exempel någon form av leukemi eller andra elakartade tumörer, svåra hjärtfel, olycksfall eller brännskador, svårkontrollerad diabetes eller initialbehandling vid diabetes, svåra psykiska störningar, svår utvecklingsstörning, svår bronkial astma och svår reumatoid artrit eller sjukdomar, men och sjukdomstillstånd som till sin svårighetsgrad är jämförbara med sjukdomarna ovan.

Inom ramen för den gällande arbetsavtalslagen har arbetstagare ingen möjlighet att stanna hemma från jobbet och ta hand om eller ordna

med vård för en åldring eller handikappad som insjuknar plötsligt. En del åldringar och funktionshindrade behöver inte tillsyn hela dagen under normala förhållanden. På dagarna klarar de sig bra ensamma om den basala omsorgen är ordnad. Vid akuta sjukdomsfall kan läget vara ett annat några dagar, och personen klarar sig inte ensam hemma. Då ställs de anhöriga inför en svår situation. För det mesta är det mycket svårt att snabbt ordna med någon som tillfälligt tar hand om den sjuke. Många dagcenter tar till exempel inte emot förkylda åldringar eller handikappade på grund av smittrisen. Sjukhusvård behövs ofta inte i dessa fall och är en dyr vårdform för samhället.

Det rådande läget ökar benägenheten att försöka få in åldringar och handikappade på slutenvård dygnet runt trots att det inte finns något verkligt långsiktigt behov. Behovet av större resurser för slutenvård för äldre och funktionshindrade minskar och stödet till att bo kvar hemma kan öka, om arbetstagare får rätt att ta ut tillfällig vårdledighet när en åldring eller handikappad som bor i samma hushåll insjuknar plötsligt.

Rätten till tillfällig vårdledighet bör bara gälla de åldringar och handikappade som bor stadigvarande i samma hushåll som arbetstagaren och som i normala fall inte behöver vård dygnet

runt. Rätten till tillfällig vård ska inte kopplas ihop med släktskap efter som det i dagens mångfald av familjerelationer är svårt att definiera släktskap. I strikt mening får en arbetstagare då inte rätt att ta hand om mamman till sin sambo, och det är inte rationellt.

Rätten till tillfällig vårdledighet ska gälla vård av åldringar och handikappade när kriterierna för stöd för närståendevård är uppfyllda. Enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) kan stöd för närståendevård beviljas om någon på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller handikapp eller av någon annan liknande orsak behöver vård eller annan omsorg i hemförhållanden. Rätten bör inte kopplas ihop med kommunernas beslut om stöd för närståendevård eftersom de anhöriga då behandlas mycket olika beroende var de bor eftersom praxis varierar. Arbetstagare ska underrätta arbetsgivaren om det bor någon i deras hushåll som uppfyller kriterierna för stöd för närståendevård.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslagen i utskottets betänkande godkänns med följande ändringar:

Ändringsförslag i reservation 1

1.

Lag

om ändring av 4 kap. i arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i arbetsavtalslagen av den 26 januari 2001 (55/2001) 4 kap. 1 och 3 §, 4 § 1 mom. och 6 § 1 mom., av dem 4 § 1 mom. sådant det lyder i lag 870/2003, samt

fogas till 4 kap. en ny 3 a § *och till 6 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:*

4 kap.

Familjeledighet1 §
(Som i AjUB)

3 §

Vårdledighet

En arbetstagare har rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn, som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll, till dess barnet fyller tre år. Föräldrar till adoptivbarn har dock rätt till vårdledighet till dess *tre* år har förflutit från adoptionen, dock högst till dess barnet inleder sin skolgång.

(2 mom. som i AjUB)

3 a och 4 §
(Som i AjUB)

6 §

Tillfällig vårdledighet

Om en arbetstagares barn eller något annat i hans eller hennes hushåll varaktigt boende barn som inte har fyllt tio år *eller ett handikappat*

barn plötsligt insjuknar, har arbetstagaren rätt till tillfällig vårdledighet under högst fyra arbetsdagar åt gången för att ordna vård eller för att vårda barnet. Också en förälder som inte bor i samma hushåll som barnet har samma rätt. De som har rätt till tillfällig vårdledighet får hålla tillfällig vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt.

När en åldring eller en handikappad som är varaktigt bosatt i samma hushåll som arbetstagaren insjuknar plötsligt har arbetstagaren rätt till tillfällig vårdledighet under högst fyra dagar åt gången för att vårda eller ordna med vård för åldringen eller den handikappade. Arbetstagaren har rätt att tillfälligt vårda en åldring eller en handikappad som har rätt att få stöd för närståendevård enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård (937/2005). Arbetstagaren skall underrätta sin arbetsgivare om att det varaktigt bor en person i hans eller hennes hushåll som uppfyller kriterierna för stöd för närståendevård. Bara en arbetstagare per hushåll får vara vårdledig åt gången. (Ny)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i AjUB)

2.**Lag****om ändring av sjömanslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjömanslagen av den 7 juni 1978 (423/1978) 32 och 32 b §, 32 c § 1 mom., 32 e §, 32 f § 1 mom. samt 40 § 1 och 4 mom.,

sådana de lyder, 32 §, 32 c § 1 mom., 32 e §, 32 f § 1 mom. och 40 § 1 mom. i lag 26/1999, 32 b § i nämnda lag 26/1999 samt i lagarna 936/2002 och 871/2003 samt 40 § 4 mom. i lag 591/1986, samt

fogas till 32 c § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen nya 32 c och 32 d §, varvid den delvis ändrade 32 c §, den nuvarande 32 d §, den ändrade 32 e § och den delvis ändrade 32 f § blir 32 e—32 h § som följer:

32 §
(Som i AjUB)

32 b §

Vårdledighet

En arbetstagare har rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn, som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll, till dess barnet fyller tre år. Föräldrar till adoptivbarn har dock rätt till vårdledighet till dess *tre* år har förflutit från adoptionen, dock högst till dess barnet inleder sin skolgång.

(2 mom. som i AjUB)

32 c—32 d §
(Som i AjUB)

32 e §

Tillfällig vårdledighet

Om en arbetstagares barn eller något annat varaktigt i hans eller hennes hushåll boende barn som inte har fyllt tio år *eller ett handikappat barn* plötsligt insjuknar, har arbetstagaren rätt till tillfällig vårdledighet under högst fyra arbetsdagar åt gången för att ordna vård för barnet eller för att vårda det, förutsatt att arbetstagaren både går i land och åter går ombord på fartyget i

en hamn i Finland. Också en förälder som inte bor i samma hushåll som barnet har samma rätt. De som har rätt till tillfällig vårdledighet får hålla tillfällig vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt.

När en åldring eller en handikappad som är varaktigt bosatt i samma hushåll som arbetstagaren insjuknar plötsligt har arbetstagaren rätt till tillfällig vårdledighet under högst fyra dagar åt gången för att vårda eller ordna med vård för åldringen eller den handikappade. Arbetstagaren har rätt att tillfälligt vårda en åldring eller en handikappad som har rätt att få stöd för närståendevård enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård (937/2005). Arbetstagaren skall underrätta sin arbetsgivare om att det varaktigt bor en person i hans eller hennes hushåll som uppfyller kriterierna för stöd för närståendevård. Bara en arbetstagare per hushåll får vara vårdledig åt gången. (Ny)

32 f—32 h §
(Som i AjUB)

40 §
(Som i AjUB)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i AjUB)

Helsingfors den 18 maj 2006

Sari Essayah /kd
Leena Rauhala /kd
Arto Satonen /saml

Anne Holmlund /saml
Markus Mustajärvi /vänst

RESERVATION 2

Motivering

Med familjepolitiken i Finland vill vi ge föräldrarna lika möjligheter att vara med och uppfostra och ta hand om sina barn. Tanken är att familjepolitiken ska trygga barnens utveckling under alla förhållanden. Det är ett måste att familjepolitiken fungerar i alla varierande situationer i familjens vardag.

Med tiden har bilderna av familjerna i Finland förändrats. Barnfamiljerna har blivit färre samtidigt som nya typer av familjer blir vanligare. Lagstiftningen har setts över och i många hänseenden behandlas sambor på samma sätt som gifta par när det gäller familjeförmåner och familjeledigheter. En del av familjerna i Finland består av registrerade par av samma kön och deras barn, familjer med bara en förälder och adoptivfamiljer. I dessa fall har lagstiftningen och tillvägagångssätten anpassats mycket långsamt till vardagen i familjerna.

De osmidiga familjeledigheterna är ett av de stora problemen. Föräldrar som bor i samma hushåll som sina barn har avsevärt bättre möjligheter att utnyttja familjeledigheter än frånvarande föräldrar. Systemet erkänner bara delvis samkönade registrerade partners rätt till samma föräldraroll som den biologiska föräldern. Dessutom är föräldraledigheten för adoptivföräldrar bristfällig.

Den typiska familjen med en förälder bildas av kvinnor och barn efter en skilsmässa. I sådana familjer har fadern främst rollen av en veckosluspappa. Men verkligheten är många gånger mer komplex. Både män och kvinnor är frånvarande och närvarande föräldrar, en del av föräldrarna hinner skilja sig redan innan barnen föds eller skilja sig när barnen är mycket små. I många familjer delar föräldrarna jämnt på omvårdnads- och uppfostringsansvaret trots att de är skilda.

Frånvarande föräldrar måste få bättre möjligheter att vara med och ta hand om och uppfostra sina barn. Det är definitivt en förbättring att regering-

en i propositionen föreslår att frånvarande föräldrar ska få vara med och vårda sjukt barn. Men det finns ingen orsak att frånta frånvarande föräldrar möjligheten att, om familjen kommer överens om det, utnyttja föräldrapenningen och vara vårdlediga för att ta hand om barn under tre år. Under vårdledigheten och tiden med föräldrapenning kunde en frånvarande förälder också ta hand om sitt barn när den närvarande föräldern är på jobbet. Då vore tröskeln för frånvarande föräldrar att ta ledigt för att ta hand om små barn lägre. Samtidigt får den frånvarande föräldern och barnet vårda sitt förhållande. Frånvarande föräldrar är oftare män än kvinnor. Därför vore en sådan förändring en bra satsning på framför allt papparollen. En översyn av vårdledigheten bör ingå redan nu i det aktuella beslutet. Dessutom bör regeringen så snart som möjligt lämna en proposition till riksdagen om föräldrapenningen.

Adoptivföräldrar blir föräldrar från det ögonblick då de adopterar ett barn. Det tar tid att bygga upp en relation mellan föräldrarna och barnet oavsett i vilken åldern barnet adopteras. Om ett adoptivbarn är lite äldre ställs familjen ofta inför större frågor. Därför bör föräldrapenningen för adoptivföräldrar omfatta 263 dagar från det att barnet adopterades oavsett hur nära barnets födelsetidpunkt adoptionen görs. Adoptivföräldrar bör kunna ta ut föräldraledighet fram till dess barnet fyller tio år. Gröna riksdagsgruppen anser att regeringen så snabbt som möjligt bör lämna en proposition om detta till riksdagen.

Vi välkomnar regeringens förslag till utvidgad vårdledighet för adoptivföräldrar som innebär att de kan vara lediga två år räknat från adoptionen eller till dess barnet börjar skolan. Vi föreslår ändå att vårdledigheten sträcker sig fram till dess barnet är tre år. Det ligger i linje med de önskemål som adoptivföräldrar har lagt fram utifrån sina personliga erfarenheter.

I slutet av 2004 fanns det knappa 700 familjer bestående av samkönade par i registrerade partnerskap. Av dem hade cirka 60 barn. Den icke-

biologiska föräldern i dessa familjer har rätt att få vårdledighet, men inte föräldrapenning. Med tanke på vardagen i dessa familjer vore det befo- gat att utsträcka rätten till familjepenning också till dem, anser Gröna riksdagsgruppen. Försla- get spelar ingen stor ekonomisk roll eftersom fa- miljerna är så få, men en ändring spelar en stor roll för familjernas vardag. Regeringen bör skynda på en reform i den riktningen. På sikt vore adoption inom familjen den bästa lösning- en. Då får de icke-biologiska föräldrarna en star- kare föräldraroll i alla hänseenden.

Ändringsförslag i reservation 2

Lagförslag 1

4 kap.

Familjeledighet

3 §

Vårdledighet

En arbetstagare har rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn, som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll, till dess barnet fyller tre år. *Denna rätt gäller också den förälder som inte bor i samma hushåll som bar- net.* Föräldrar till adoptivbarn har dock rätt till vårdledighet till dess *tre* år har förflutit från adoptionen, dock högst till dess barnet inleder sin skolgång.

4 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex må- nader under de senaste 12 månaderna kan få par- tiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller nå- got annat barn som varaktigt bor i hans eller hen- nes hushåll till utgången av det andra läsåret för

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår jag

att lagförslagen godkänns i enlighet med utskottets betänkande men 4 kap. 3 § 1 mom. och 4 § i lagförslag 1 och 32 b § 1 mom. och 32 d § 1 mom. i lagförslag 2 med ändringar (Reservationens änd- ringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Reservatio- nens förslag till uttalande).

barnets grundläggande utbildning. *Denna rätt gäller också den förälder som inte bor i samma hushåll som barnet.* Om barnet omfattas av för- längd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), får par- tiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledig- het under samma kalenderperiod men inte samti- digt. Arbetstagaren skall göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

Lagförslag 2

32 b §

Vårdledighet

En arbetstagare har rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn, som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll, till dess barnet fyller tre år. *Denna rätt gäller också den förälder som inte bor i samma hushåll som bar-*

net. Föräldrar till adoptivbarn har dock rätt till vårdledighet till dess *tre* år har förflutit från adoptionen, dock högst till dess barnet inleder sin skolgång.

dighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren skall göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

32 d §

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. *Denna rätt gäller också den förälder som inte bor i samma hushåll som barnet.* Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning (628/1998), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdle-

Förslag till uttalanden i reservation 2

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndar på följande lagstiftningsprojekt:

— *faderskaps- och föräldrapenning för frånvarande föräldrar,*

— *förlängning av tiden med föräldrapenning för adoptivföräldrar till 263 vardagar och utvidgning av adoptivföräldrars rätt till föräldrapenning att gälla barn under tio år, och*

— *rätt till föräldrapenning för partnern till den biologiska föräldern i ett registrerat partnerskap.*

Helsingfors den 18 maj 2006

Tarja Cronberg /gröna